

Maa- ja metsätalousministeriö, luonnonvaraosasto, erätalouslyksikkö

Neuvotteleva virkamies Jussi Laanikari p.0407336229

Aihe: HE108/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsästyslain sekä rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Muistio maa- ja metsätalousvaliokunnan kuulemiseen 08.06.2026

TIIVISTELMÄ

Hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa valkoposkihanhen ja merimetson aiheuttamien vahinkojen hallintaa siirtämällä lajit metsästyslain piiriin rauhoitetuiksi riistalajeiksi ja säätämällä selkeät, laissa määritellyt tilanteet, joissa rauhoituksesta voidaan poiketa ilman raskasta lupamenettelyä. Nykyinen luonnonsuojelulakiin perustuva poikkeuslupajärjestelmä ei kykene vastaamaan nopeasti syntyviin ja toistuviin vahinkoihin, vaikka niiden torjuntaan ja korvaamiseen käytetään merkittäviä julkisia varoja. Esityksessä pyritään yhdistämään tehokkaampi, kohdennettu vahinkojen ehkäisy ja viljelijöiden korvausturvan säilyttäminen RauLaKo-lain mukaisesti, samalla turvaten luonnon monimuotoisuus, lajien suotuisa suojelutaso sekä EU-oikeuden ja Århusin sopimuksen vaatimukset. Sääntely rakentuu yleispoikkeuksen ja sitä täydentävän metsästyslain 41 b §:n lupamenettelyn kokonaisuudeksi, jossa odotuksena on, että kokonaisuus parantaa sekä sääntelyn vaikuttavuutta että julkisten varojen käytön tehokkuutta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että valkoposkihanhi ja merimetso siirretään metsästyslain piiriin rauhoitetuiksi riistalajeiksi. Samalla säädettäisiin lain tasolla tarkkarajaisista tilanteista, joissa lajien rauhoituksesta voidaan poiketa vahinkojen estämiseksi tai lentoturvallisuuden turvaamiseksi. Esityksen keskeinen lähtökohta on parantaa sääntelyn käytännön toimivuutta tilanteessa, jossa nykyinen luonnonsuojelulakiin perustuva poikkeuslupamenettely ei ole kyennyt vastaamaan nopeasti syntyviin ja toistuviin vahinkoihin.

Nykytilan keskeinen ongelma liittyy lupamenettelyn hitauteen ja tapauskohtaisuuteen. Poikkeuslupien myöntäminen edellyttää yksityiskohtaista näyttöä vahingoista, vaihtoehtoisten keinojen riittämättömyydestä sekä toimenpiteiden vaikutuksista. Tämä johtaa käytännössä tilanteeseen, jossa lupaprosessi ei kykene reagoimaan vahinkoihin niiden syntyaikataulussa. Poikkeusluvat ovat myös kohtuuttoman kalliita (1500€/lupa) ottaen huomioon, että kyse on omaisuuden suojaamisesta ja vahinkojen vähentämisestä. Samanaikaisesti valkoposkihanhi aiheuttamat viljelyvahingot ovat nousseet useiden miljoonien eurojen tasolle vuosittain (2025 lähes 4 M€), ja vahinkojen ennaltaehkäisyyn ja hanhipeltoihin käytetään merkittäviä julkisia varoja (2025 yli 3 M€) ilman, että kokonaisvaikutus olisi ollut riittävä. Suomen läpimuuttava noin 1,6-1,7 miljoonan yksilön valkoposkihanhipopulaatio on edelleen noin 10% kasvussa ja odotusarvona silloin voidaan pitää myös vahinkojen kasvua.

Merimetson osalta tutkimustieto viittaa siihen, että vaikutukset kalatalouteen ovat ennen kaikkea paikallisia ja alueellisesti vaihtelevia. Tietyillä rannikkoalueilla merimetsokolonioiden läheisyydessä vaikutukset voivat kohdistua kalakantoihin, kalojen käyttäytymiseen sekä kalastuksen kannattavuuteen tavalla, joka voi olla yksittäisille toimijoille merkittävä.

Esityksen keskeisenä sisältönä on niin sanotun yleispoikkeuksen säätäminen suoraan lakiin. Tällä tarkoitetaan ennalta määriteltyjä tilanteita, joissa rauhoituksesta voidaan poiketa ilman yksittäistapauskohtaista lupamenettelyä. Valkoposkihanhen osalta tällainen poikkeus koskisi erityisesti peltoja, joilla satoa ei ole korjattu ja joilla on ilmeinen riski merkittävistä viljelyvahingoista, sekä lentoasemia lentoturvallisuuden turvaamiseksi. Merimetson osalta poikkeus koskisi kalanpyydysten välitöntä läheisyyttä sekä lentoasemia. Merimetsolla yleispoikkeus on ajallisesti (1.8.–28.2.) ja alueellisesti (enintään 300m etäisyydellä kalanpyydyksestä) rajattu, valkoposkihanhella puolestaan yleispoikkeus kohdistuu selkeästi vahinkoa aiheuttaviin tilanteisiin, jossa satoa korjaamattomalla pellolla on vähintään 5 yksilöä.

Samalla esityksessä säilytetään metsästyslain 41 b §:n mukainen poikkeuslupamenettely, jota sovelletaan niihin tilanteisiin, jotka eivät kuulu yleispoikkeuksen piiriin. Tällä on keskeinen merkitys oikeusturvan kannalta, sillä yksilöllisiin poikkeuslupiin liittyy edelleen muutoksenhakuoikeus. Näin varmistetaan, että sääntelyjärjestelmä sisältää sekä yleiset, ennakoitavat poikkeukset että tapauskohtaisen harkinnan mahdollisuuden.

Keskeinen osa kokonaisuutta on viljelijöiden korvausjärjestelmän turvaaminen. Esityksessä lähdetään siitä, että valkoposkihanhien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen jatkuu rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain mukaisesti. Tämä tarkoittaa, että viljelijöiden oikeus saada korvausta säilyy ennallaan ja että vahinkojen kustannuksia ei siirretä yksittäisten toimijoiden kannettavaksi. Samalla järjestelmä mahdollistaa edelleen myös ennaltaehkäisevien toimenpiteiden tukemisen.

Esityksen suhde EU-oikeuteen ja kansainvälisiin velvoitteisiin on arvioitu valmistelussa keskeisenä kysymyksenä. Sääntely perustuu lintudirektiivin 9 artiklan mukaiseen poikkeusmahdollisuuteen, joka edellyttää vakavan vahingon estämistä, muun tyydyttävän ratkaisun puuttumista sekä toimenpiteiden tarkkarajaisuutta ja valvottavuutta. Esityksessä nämä edellytykset on pyritty täyttämään säätämällä poikkeukset riittävän täsmällisesti laissa. Myös Århusin yleissopimuksen vaatimukset on huomioitu erityisesti oikeusturvan näkökulmasta. Yksilöllinen poikkeuslupamenettely ja siihen liittyvä valitusoikeus säilyvät järjestelmässä täydentävänä elementtinä.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta sääntelyn keskeinen tavoite on varmistaa, ettei lajien suotuisa suojelutaso vaarannu. Toimenpiteet kohdistuvat rajattuihin tilanteisiin eivätkä muodosta yleistä

kannansäätelyä. Lisäksi on huomioitu muiden lajien, erityisesti suurten petolintujen, kuten merikotkan ja kalasääsken, pesäpaikkojen suojelu pesimäaikana. Tutkimustiedon perusteella vaikutukset muuhun linnustoon eivät ole yksiselitteisiä. Joissakin tapauksissa hanhien aiheuttaman laidunnuspaineen väheneminen voi jopa parantaa pelloilla pesivien kahlaajien, kuten kuovin, pesintämenestystä.

Perusoikeuksien näkökulmasta esityksessä on arvioitu erityisesti ympäristöperusoikeuden, sääntelyn täsmällisyyden sekä oikeusturvan toteutumista. Poikkeamisedellytykset on määritelty laissa riittävän tarkkarajaisesti, ja sääntelyyn sisältyvä valvonta- ja raportointijärjestelmä tukee sen asianmukaista soveltamista. Hallituksen arvion mukaan esitys täyttää perustuslain vaatimukset ja lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.